

lesztek. Tanuljatok, mivelődjetek, a jóban gyarapodjatok . . . így — így kedves gyermekek . . . Mit ér az a vásottság?

— Örül az ember lelke, mikor ilyen szép, miveltséget lát. Reményünk vénülő fája új sarjakat hajt ilyenkor, s a haza jövőjére rózsás hajnalt lát földeregni. Csak úgy pezsg a vérem örömemben. Talán még tánczba is ugrom . . .

— Én leszek a tánczosnője tekintetes urnak — mondá ama kisasszony, kivel Domby ur az imádság miatt nézett farkasszemet — reméllem, nem utasít vissza.

— Na barátom, mondá a háziur, ez aztán furcsa világ, igazán!

— Na hát hadd legyen egészen „furcsa világ!” kiáltá Domby, karon fogva a kis leányt; azért is tánczolókat egyet, hanem két föltétel alatt. Primo: kisasszonyka ezután imádkozik, ugy-e? megigéri-e?

— Igen! és pedig nagyon igen!

— Secundo: ezentul engem Pali bácsinak szólít, s tölem jó néven veendi, ha kis hugomnak, ha te-nek szólítom.

— Ugy lesz, és úgy legyen.

— Akkor hát Bodri huzd rá . . . hadd legyen alkalmam egyszer jó kedvemből mondani: „Furcsa világ.”

Reggel mindnyájan derülten oszlottak szét. S Anna napját sokáig emlegették. Haszna sem maradt el . . .

— SZABÓ IMRE.

UTPI JEJYZEPEK.

(Pesttől Lippáig. — Folytatás.)

II.

Megbocsát a szives olvasó, ha az érintendő intézmények közt legelőször is a tanügyre fordítom figyelmemet, s itt is mindenek előtt, mint a kezdetnek elejét, az óvodák ügyét említeni. Egész utamban egyetlen óvodát *) talál-

*) Nagyon csodálkozom, hogy legujabb időben ismét kezdik összevissza cserélni az óvoda szót a kisdedóvóval. Pedig olykor is teszik, kik a tanügyben tekintélyi szerepet visznek az irodalom terén. Kisdedóvó az, a ki az óvodában tanít. Ha ezt szabad elcserélni, akkor a tanoda helyett is bátran mondhatjuk: tanító. Be szépen hangzik: „felküldöm fiamat a tanítóba!” — Kérem az illetőket, sziveskedjenek e különbséget figyelembe venni. Rég bebizonyítottam az 1847-ki „Társalkodó”-ban, hogy a kisdedóvó intézet rövidített helyes nevezete csak óvoda s azóta általánosán el is fogadtatott az. Ne zavarjuk azt, a mi meg van állapítva. N.

tam, t. i. Aradon, s ez is kizárólag izraeliták számára áll fön, Eisler Márk vezetése alatt. Ezen óvoda, az óvó vallomása szerint bécsi mintára alakított; azonban nem találtam benne olyasmit, mi azt a mieink fölött feltűnőleg és kitűntetőleg kiemelné. Mintegy 27 gyermek volt jelen. Baj mindenesetre, hogy a másutt is tapasztalható balfogás itt is divatozik: miszerint a sajátlag még csak óvodába való kisdedeket különböző czimek alatt elemi osztályokba küldik a szülők. Valahára már el kellene fogadni általánosan azon elvet, hogy minden kornak megvan a saját képzési módja s eszköze, melly őt kiválólag illeti, s tartózkodni kellene már egyszer a szerepek fölcserélése s a teendők összetévesztésétől. Nem egy szülőt ismerek, ki büszkélkedve dicsekedett egykor, hogy 4—5 éves gyermeke már írni, olvasni tud, s most aggódva vallja meg, hogy gyermeke növekedvén semmiben sem tesz semmi haladást, sőt majdnem elbutulni látszik. A tulkorai rászorítás a gépies tanulásra leggyakrabban azt hozza elő, hogy a gyermek idő előtt beleun, belefárad a szakmányias tanulásba; s ha kisdéd korában zsenge gondolatit nem fejlesztettük, nincs alap, mire a későbbi tárgytanulást fektetni lehetne. — Hogy Aradon az előbb létezett keresztény, vagy ha úgy tetszik, általános óvoda elenyészett, sajnálatos dolog. Azonban ebből csak az a tanulság egyrészt: hogy olly városnak, mint Arad, nem kellene illy intézet létezését csupán magánvállalkozásra bízni, hanem azt telhetőleg gyámolítani; másrészt pedig az: hogy a magánvállalkozóknak nem kellene mindenféle kísérletezéshez kapkodni s az óvodából nem tudom micsoda francia nyelvtanodát csinálni; hanem szépen a kellő kerékvágásban maradni s hiven megőrizni s érvényesíteni a kisdédovási nevelés másíthatlan alapelveit. — Egyéb-iránt annyit hallottam több oldalról: hogy ügyes és lelkismeretes magánvállalkozó bizton számíthatna részvételre s elégséges gyermekre, ha itt megtelepedni volna szándoka. Ezt tehát ujjmutatásul említem meg azok számára, kiket illethet.

Világoson hajdan létezett óvoda, de elenyészett. A lelkes Bohus-Szőgyény Antonia őnga tartotta fön, s mégis elmúlt részvét hiánya miatt. Hogyan? . . Furcsán hangzik, nemde? Pedig úgy van. A lakosság, mellynek pedig krajczárral sem kellett járulni az intézet fön tartásához, nem mutatott részvétet iránta. Csak elküldenie kelle gyermekeit, — s nem küldte. Eleinte 50—60 gyermek járt, később 30—40; azután 15—20-ra apadt a szám, — végre maradt 5—6. Rettenetes példája az indolentiának és apathiának. A román népség tudja Isten, mi mindent képzelt lappangni az óvodai nevelés alatt, — s meggyűlölte, megutálta az intézetet, — s a nagylelkű pártfogónő minden áldozata füstbe ment.

Gyomán is volt óvoda — tudtomra 1849-ig; azt is a földesuraság tartotta fön. Hová lett? miért halt el? — Csak annyit tudunk, hogy nincs többé.

Ennyi rom! s helyébe semmi új építmény. A romba dőlt hegyi várak helyébe csinos és nagyszerű kastélyok épülnek az aljban: a szellemi és erkölcsi romok helyein nem virul föl új ültetvény. Szomorú tapasztalás.

De azért ne csüggedjünk. Hisz a remény olly édes, olly kellemes. Részemről legalább én reméllem: hogy rövid időn nem csak Aradon, de Mező-Berényben, sőt tán másutt is fog keletkezni óvoda. Mező-Berényre nézve

különösen reményem már is kissé szilárdult. Helység, mellyben az elemi tanügy olly szépen van rendezve, hogy a népesség három nyelve szerint már is hat (magyar, német, tót) iskolával bir, a fiuk és leányok külön-külön csinos házakban lévén elhelyezve, s mellynek olly lelkes papjai vannak, mint: J es z e n s z k y, P e t z, T ú r y, nem nélkülözheti sokáig a zsenge korra olly áldásos ezen intézményt. Ezt annál erősebben hiszem, mivel egy felől B o n y h a y Benjamin köztisztviseltben álló birtokos, noha maga gyermektelen, már is egy igen életrevaló terv létesítéséről gondolkodik, s J e s z e n s z k y evang. lelkész e célra saját házát nagylelkűen följáánlani sziveskedett.

Sajnálattal kell érintenem, hogy, midőn M. Berényben illy jól rendezett állapotban van a tanügy, a közel eső E n d r ő d b e n, mintegy 9000 lelket szám-lálól vagyonos faluban, az sokkal szegényesebben van képviselve. Körülbelül 700 tanonez számára csak két tanoda két tanítóval áll fön. Mikép lehessen itt kellő előmenetelt várni? Képes-e egy tanító 350 gyermeket úgy gyakorolni, hogy illő eredményre jusson? De legyen szabad remélienünk itt is, hogy olly lelkes pap, mint S c h i e f n e r Ede plebános ur, közbenjárása s lelkesítése nem fog sokáig a p u s z t á b a n elhangzani, hanem benn a f a l u b a n s a lakosok fogékony szíveiben is érvényesítendi hatását.

M. Berényre visszatérve meg kell emlitenem, hogy ott még két dolgot találtam, mi engem meglepett: az egyik a lelkesen működő s évenként 60—70 ezernyi összeget kezelő á r v a b i z o t t m á n y Bonyhay Benjamin volt törvény-széki tanácsos elnökle alatt, melly intézetnek jótékonyágában napról napra jobban bebizonyul a hazafiak bölcs intézkedése, s melly szép helyisége által is kitünteti magát; a másik az: hogy S z u k György karmester több év óta e helységben tartózkodik, ki a még öt-hat évvel ezelőtt az eke szarvát kö-vető legényekből olly zenekart képezett, hogy most h a n g j e g y b ő l játszá a leggyönyörűbb zenedarabokat, csárdást és operadarabot egyiránt, kikkel ő va-lódi zenegyűléket tart. — S z u k k a l igen érdekes beszélgetésem is volt a m a g y a r z e n e tárgyában, s ígérte, hogy ebbeli gondolatait velem, s álta-lam a t. közönséggel is közlendi.

Innen a szomszéd Békésbe tekintve, lehetlen, hogy eszembe ne jus-son azon igenis gyakran bebizonyuló igazság: milly jeles emberek lappangnak néha az elvonultságban. Illyen főtiszt. R i c h t e r Mihály plebános és esperes ur, ki Békés városának valódi szellemi s erkölcsi jótévője, ő nemcsak lelkes hanem lelkesítő pap is. Tanoda és oltár egyiránt apostolt találtak benne. A be-rényi említettem kath. kápolnát ő hozta létre; lelkesítése folytán Békésben Jantyik Mátyás vagyonos polgár a templom oltárát készítteté, s most a kal-váriát létesíti; egy másik vagyonos polgár, Belenta János pedig a toronyórát csináltatá. Ennyi érdem mellett csodálkozhatni-e, hogy e jeles pap minden vallásfelekezetűek osztatlan tiszteletét birja?

NEY FERENCZ.

(Vége követ.)